

Maturitní otázky z dějepisu

1. Charakteristika historické vědy a periodizace dějin. Významné momenty pravěkého vývoje a staroorientálních států
(periodizace dějin; pojmy: rod Homo, neolitická revoluce, matriarchát a patriarchát, archeologic. průzkum, laténské období, oppidum; zeměpis. a společen. podmínky staroorientál. států; pojmy: písemné systémy v Egyptě a Mezopotámii, polyteismus a monoteismus, mumifikace v Egyptě)
2. Starověké Řecko
(počátky civilizace na Krétě a v Mykénách; temné a archaické období Řecka, pojmy: velká řecká kolonizace, řecký polyteismus; odlišnosti Sparty a Athén, pojmy: ostrakismos, kalokagathia, olympijské hry, Athény za Perikla; řecko-perské války a peloponéská válka – příčiny, průběh, výsledek; vzestup Makedonie, Alexandr Veliký)
3. Starověký Řím
(osídlení Apeninského poloostrova, Řím v době královské, pojem: římský polyteismus; raný římský stát, republika, pojmy: zákony dvanácti desek, tribun lidu, diktátor, res publica; punské války – příčina, průběh, výsledek; krize římské republiky a pokusy o její řešení, vláda Caesara, vznik císařství, významní císaři, pojmy: triumvirát, principát, dominát, legie, limes Romanus; vznik a rozvoj křesťanství, pojmy: Konstantin Veliký, edikt milánský; konec Římské říše)
4. Raný středověk – Francká říše, Byzantská říše, Arabská říše a islám
(stěhování národů, raný středověká společnost; pojmy: lenní vztah, léno/feudum; vznik a vývoj Francké říše až po její rozdělení, pojmy: majordomus, karolinská renesance; charakteristika Byzantské říše, pojem: césaropapismus; vznik a rozvoj Arabské říše a islámu, pojmy: hidžra, Kaaba, Korán)
5. První slovanská osídlení našich zemí. Sámův kmenový svaz. Počátky naší státnosti: Velká Morava. Počátky Kyjevské Rusi, polského a uherského státu
(příchod Slovanů a jejich způsob života; Sámův kmenový svaz, pojmy: Wogastisburg, Perun; Velká Morava; románský sloh; vznik Kyjevské Rusi, vliv nájездů Mongolů na další vývoj státu; počátky polského státu – vztah Piastovců a Přemyslovců; počátky uherského státu)
6. Český stát za Přemyslovců. Středověk. společnost: kolonizace, města, univerzity
(počátky přemyslovského státu, významné osobnosti knížecí doby, první přemyslovští králové, vrchol přemyslovského království, kolonizace, města, univerzity, pojmy: Zlatá bula sicilská, bitva na Moravském poli, pražský groš, vymření Přemyslovců po meči, založení města „na zelené louce“, městská privilegia)
7. Český stát za Lucemburků
(mezi Přemyslovcí a Lucemburky – zápas o přemyslovské dědictví, pojem: interregnum; osobnost Jana Lucemburského a Karla IV., mechanismus volby římského krále a cesta k titulu císaře Svaté říše římské, pojmy: země Koruny české za Karla IV. – územní rozvoj; vláda Václava IV. pokud možno bez problematiky ot. Husitství, základ. charakteristika problémů jeho vlády, kulturní počiny zejm. za vlády Karla IV., gotická kultura)
8. Vývoj stát. útvarů v Evropě 10.–15. stol.: zejm. Anglie, Francie, Svatá říše římská
(charakteristika raných středověkých dějin brit. ostrovů, Francie a Svaté říše římské, Vikingové a jejich výpravy, pojmy: runy, Normandie, bitva u Hastingsu, bitva na řece Lechu, vznik Svaté říše římské; boj o investituru, křížové výpravy, reconquista na Pyrenejském poloostrově; stoletá válka, válka růží, nástup Tudorovců, pojmy: Magna charta libertatum, počátky anglic. parlamentarismu, Kresčák, Jana z Arku)

9. **Husitství. Jagellonci na našem trůně**
(cesta k papežskému schizmatu, kritika poměrů v církvi – Husovi předchůdci ve světě a u nás, vláda Václava IV., vztah k problémům a církvi, Jan Hus, pojmy: Dekret kutnohorský, odpustky, interdikt a klatba, kostnický koncil; vznik a rozvoj husitského hnutí, prvky husitské vojen. taktiky, významné osobnosti husitského hnutí, pojmy: 1. pražská defenestrace, čtyři artikuly pražské, vozová hradba, basilejská kompaktáta, spanilé jízdy, bitva u Lipan; vláda Jiřího z Poděbrad – cesta na trůn, charakteristika vlády, nástupci; Jagellonci na našem trůně, pojmy: Vladislavské zřízení zemské, Svatováclavská smlouva)
10. **Renesance a humanismus. Zámorské objevy a kolonizování nových území. Náboženské války ve Francii. Reformace v Evropě a protireformace**
(vznik renesance a humanismu, vysvětlení pojmů, periodizace renesance, její šíření v Evropě, někteří představitelé renesance, specifikum zaalpského prostoru, přínos vynálezu knihtisku, pojem: renesanční osobnost, renesanční kultura; příčiny, průběh a důsledky objevných plaveb, pojmy: cenová revoluce, dohoda v Zaragoze, zánik indiánských říší; vystoupení M. Luthera, Lutherovy názory, luteránství a kalvinismus, protestanté, šmalkaldská válka, augsburský mír; specifikum anglické reformace, pojmy: protireformace, tridentský koncil, Tovaryšstvo Ježíšovo; stručná charakteristika nábožen. válek zejm. ve Francii)
11. **Habsburkové na našem trůně – od nástupu po Bílou horu**
(nástup Habsburků, snaha o centralizovanou monarchii, společenská a náboženská situace za jednotlivých habsbur. panovníků, pojmy: Česká konfese, rudolfínská doba, Majestát o náboženské svobodě, 3. pražská defenestrace, bitva na Bílé hoře a její důsledky, staroměstská exekuce)
12. **Třicetiletá válka**
(příčiny, jednotlivé fáze války, vojen. uskupení a jejich významné osobnosti, návrat Habsburků na náš trůn, pojmy: Obnovené zřízení zemské, vestfálský mír, důsledky pro naše země, baroko)
13. **Vrcholné období absolutismu v Evropě od 16. stol. po Francouzskou revoluci – Francie, Rusko**
(absolutistický stát ve Francii, moc kardinálů, především vláda Ludvíka XIV. – vnitřní a zahraniční politika, pojem: merkantilismus; upevňování absolutismu v Rusku s nástupem Romanovců, reformní snahy Petra I. Velikého a Kateřiny II. Veliké, pojmy: severní válka, Potěmkinovy vesnice, trojí dělení Polska)
14. **Anglická revoluce. Slavná revoluce a další vývoj na britských ostrovech do Francouzské revoluce. Průmyslová revoluce**
(příčiny, průběh a vyústění Anglické revoluce, pojmy: independenti, Navigační akta, restaurace Stuartovců; slavná revoluce; vyhlášení Spojeného království Velké Británie, pojmy: toryové a whigové; příčiny a průběh průmyslové revoluce v Anglii)
15. **Habsburská monarchie a naše země v 2. pol. 17. století a v 18. století. Vzestup moci Pruska**
(vývoj v habsburské monarchii a zejména v našich zemích po třicetileté válce, pojmy: rekatolizace u nás, exulanti, J. A. Komenský; vláda Marie Terezie a Josefa II., pojmy: pragmatická sankce, války s Pruskem, tereziánské a josefínské reformy, osvícenský absolutismus; charakteristika Pruska zejm. za vlády Fridricha II. Velikého, pojem: pruský militarismus)
16. **Vznik USA a další vývoj v 19. století: válka Severu proti Jihu**
(příčiny, průběh a vyústění revoluce v Severní Americe, boj amer. osadníků za nezávislost, pojmy: Deklarace o nezávislosti a o unii, nezávislost prvních osad, významné osobnosti revoluce, ústava, Kongres; válka Severu proti Jihu – příčiny, zájmové skupiny, výsledek)

17. Francouzská revoluce a napoleonské války
(charakteristika situace před revolucí ve Francii, vývoj revoluce, jednotlivé skupiny zapojené do revoluce, pojmy: osvícenství, třetí stav, Deklarace práv člověka a občana, jakobíni, Výbor pro veřejné blaho, direktorium; osobnost Napoleona, ohlas Francouzské revoluce a napoleonských válek v Evropě, pojmy: bitva tří císařů, kontinentální blokáda, tažení do Ruska, bitva národů, vídeňský kongres, Svatá aliance, Waterloo)
18. Evropa a svět po napoleonských válkách do 1. světové války
(restaurace Bourbonů, příklady revolucí v 1. pol. 19. stol. v Evropě; příčiny, průběh a výsledky revolučních událostí let 1848/1849; krymská válka, berlínský kongres, situace v britském impériu za královny Viktorie, vláda Napoleona III., prusko-francouzská válka, Pařížská komuna, pojem: Dreyfusova aféra; cesta Německa a Itálie ke sjednocení, klíčové osobnosti tohoto procesu)
19. Naše země v 19. století – politický, hospodářský a sociální vývoj
(změny v zemědělství, průběh a dopady průmyslové revoluce na život v našich zemích, pojmy: střídavé hospodaření, ruchadlo, Vítkovické železárny, Severní dráha Ferdinandova; politická situace po vídeň. kongresu u nás, pojmy: metternichovský absolutismus, rozvoj národního obrození; revoluční události let 1848/1849 u nás, pojmy: austroslavismus, frankfurtský sněm, František Josef I.; charakteristika vývoje v čes. zemích v rámci habsbur. monarchie ve 2. pol. 19. stol., pojmy: Bachův neoabsolutismus, Říjnový diplom, centralistické a federalistické pojetí monarchie, rakousko-uherské vyrovnání, pasivní politika, hl. politické strany, drobečková politika, boj o Rukopisy, hilsneriáda)
20. První světová válka
(vztahy velmocí před 1. svět. válkou, utvoření vojen. bloků, pojmy: anexe Bosny a Hercegoviny, balkánské války; příčiny, fáze a výsledek 1. svět. války, pojmy: sarajevský atentát, yperit, Verdun, ponorková válka, ruské revoluce, zejm. Říjnová revoluce, pojmy: občanská válka, sovětské Rusko, intervenční tažení; 14 bodů prezidenta Wilsona; Češi a Slovinci za 1. svět. války, legie, zahranič. a domácí odboj – klíčové osobnosti)
21. Vznik Československa. První republika
(události bezprostředně před vznikem Československa, klíčové osobnosti, pojmy: Československá národní rada, Národní výbor, Pittsburská dohoda, Martinská deklarace; charakteristika první republiky – problém hranic, národnostních menšin, systém politických stran, mocenská centra, hospodářská, sociální a kulturní charakteristika nového státu, pojmy: Ústava r. 1920, jednotlivé země ČSR, čechoslovakismus, měnová a pozemková reforma, nábožen. otázka, zahraniční orientace 1. republiky, vyostření situace ve druhé polovině 30. let, cesta k Mnichovu)
22. Meziválečný svět – léta prosperity a krizové momenty. Vzestup totalitních režimů v Evropě
(versailleský systém po 1. svět. válce, vývoj v Německu po válce, pojmy: reparace, výmarská republika, rúrská krize, Dawesův a Youngův plán; hospodářská a společenská prosperita v USA, pojmy: „americký způsob života“, zlatá 20. léta; poválečná situace v Maďarsku, pojem: Maďarská republika rad a Slovenská republika rad; vývoj v sovětském Rusku k totalitě, vznik SSSR, pojmy: stalinismus, kolektivizace, politické procesy, gulagy; cesta Itálie k totalitě, pojmy: Mussolini, černé košile, pochod na Řím, Velká fašistická rada; pojmy: washingtonská konference, Malá dohoda, Locarno, Briand-Kelloggův pakt; světová hospodářská krize – příčiny, průběh, důsledky, pojem: New Deal; cesta Německa k nacismu, nástup A. Hitlera, pojmy: NSDAP, norimberské zákony, revize versailleské smlouvy, příprava na válku; další autoritativní režimy v Evropě, pojmy: španělská občanská válka, F. Franco; osa Berlín–Řím–Tokio)
23. Druhá světová válka – světové dějiny
(appeasement, mnichovská dohoda; události r. 1939, jednotlivé fáze války, pojmy: blesková válka, letecká bitva o Anglii, Atlantická charta; přepadení SSSR; budování protihitlerovské koalice, vstup USA do války, válka v Tichomoří, obrat ve válce – stěžejní bitvy na území SSSR a v Tichomoří i v Africe, vylodění Spojenců na Sicílii, konference Velké trojky, pojmy: blokáda Leningradu, Den D; osvobození, povstání ve Varšavě a na

Slovensku, události r. 1945, konec války v Evropě, konec války ve světě; holokaust, konference ve Wannsee, norimberský proces)

24. Češi a Slováci za 2. světové války

(vznik protektorátu – vláda, prezident, říš. protektor, život v protektorátu; vyhlášení slovenského státu, pojem: klerofašismus; příchod R. Heydricha, zahraniční a domácí odboj, projevy nesouhlasu s okupanty, odbojové skupiny, kolaborace, atentát na R. Heydricha, heydrichiáda, osvobozování našeho území Spojenci, pojmy: demarkační linie, SNP, Květnové povstání)

25. Polarizace světa po 2. světové válce

(4 D pro Německo, „železná opona“, Marshallův plán, Trumanova doktrína, vznik východního bloku, studená válka, 1. a 2. berlínská krize, supervelmoci, stalinská diktatura, roztržka s Jugoslávií, vznik NATO, RVHP, Varšavská smlouva; odhalení kultu osobnosti v SSSR)

26. Soupeření USA a SSSR. Rozpad východního bloku

(závody ve zbrojení, v dobývání vesmíru mezi Východem a Západem, krizové okamžiky východního bloku – události v NDR, Polsku a Maďarsku, karibská krize, nástup L. I. Brežněva v SSSR, postoj USA ke komunismu, helsinská mírová konference, změny v čele KSSS a SSSR po Brežněvově smrti, nástup M. Gorbačova, pojmy: glasnost, perestrojka; rozpad východního bloku)

27. Proměna a rozpad koloniálního systému 20. století. Vývoj bývalých koloniálních území

(příčiny rozpadu koloniálního systému; charakteristika vývoje v Číně, Indii a na Blízkém východě – Palestina, Turecko – v 1. pol. 20. stol., pojmy: Kuomintang, sionistické hnutí, Atatürk; dekolonizace a vývoj bývalých koloniálních území po 2. svět. válce, hlavní válečné střety v těchto oblastech, stát Izrael, Indie, pojmy: rok Afriky, apartheid, hnutí nezúčastněných, Mao Ce-tung, suezská krize, arabsko-izraelský konflikt, střet v Indočíně, korejská válka, irácko-iránská válka)

28. Poválečný vývoj v Československu do pražského jara

(od československo-sovětské smlouvy o spojení po Košický vládní program – boj o poválečné směřování Československa, vývoj od konce války do r. 1948, politický systém, pojmy: odsun Němců, volby r. 1946, únor 1948; změny po únoru 1948 – změna ústavy, „budování socialismu“ u nás, pojmy: politické procesy, třetí odboj a československý exil, kolektivizace)

29. Vývoj v Československu od pražského jara po nástup normalizace.

(změna atmosféry u nás po smrti Stalina a Gottwalda, rozvolnění během 60. let a snaha o vlastní politický kurs v Československu na konci 60. let, změny ve vedení státu a KSČ, kritická vystoupení významných osobností, pojem: 2000 slov; reakce vedení SSSR a východ. bloku, domácí reformisté a konzervativci, pojmy: 21. srpen 1968, moskevský protokol, nástup normalizace, pojmy: Jan Palach, normalizace, Poučení z krizového vývoje)

30. Československo v době normalizace a sametové revoluce. Rozdělení státu

(Charta 77, dissent, emigrace, politické čistky; běžný život za normalizace, 2. pol. 80. let – změny politiky SSSR, občanské iniciativy, události r. 1989, pojmy: Palachův týden, Několik vět, sametová revoluce, významné osobnosti tohoto období, vznik Občanského fóra a VPN, nový systém politických stran, rozdělení Československa)